

משום דעד השתא איירי בהלכת הורג ורובע מסיק לה והורג נמי לא משום שנאה פסיל ליה התם אלא אמר רבינו יצחק דמיפסל משעה שנעשה טרפה דטרפה פסול להעיד כדאמר ר' בון (דף ע"ג ע"ג) וה"ר יוסף מאורליני"ש מפרש דפריך מהרוג ורובע שיצילו כשהם קרובים להורג ורובע וקשה לר"י דאין ה"ג דנהי דבהרוג ליכא למימר דאין ה"ג שיציל דהרי חייב הכחוש מכה אצוי מ"מ מנרצע מאי פריך וכי"ת שנרצע נמי דהא דרשינן בסנהדרין (דף ק"ז ע"ג) ערות אצין ממש שרצעו ה"מ לעיני כרת אצל מימה לא אשכחן: **ר"ב** אמר אדם קרוב אצל עצמו. הקשה ר' יצחק בן אבהו דנפרק שני דכתובות (דף י"ח ע"ג) מסיק (ט) ר"ב גופיה גבי הא דמתן התם אס אין כתב ידן יוצא ממנו אחר אלו נאמנים לומר אנוסים היינו לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו ממחמת נפשות אצל אמרו מחמת ממון אין נאמנים ואמאי אין נאמנים דהוה לן לפלוגי דיבורא ולומר דאנוסים היו ולא מחמת ממון אלא מחמת נפשות ואומר ר"י דלא פלגינן דיבורא כדי לפסול השטר דמדאורייתא עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקקה עדותן ב"ד (דף י"ח ע"ג) התם בכל ענין שהם אנוסים אס לא מחמת נפשות **ואין אדם משים עצמו רשע**. היינו לפסול את עצמו בזל נאמן הוא לומר גבי חילת חלב מזה הייתי כדאמר בכריתות (דף ק"ג ע"ג) דאין לנו לכופו להביא חולין לעזרה לפי דבריו והא דקאמרין בהאי ש מקדש (קדושין דף ג' ע"ג) גבי הבא לי מן החלון או מן הלולסקמא דלא עבדי איניש דמשוי נפשיה רשעא לומר מויד הייתי לאו משום שלא יהא נאמן לומר מויד הייתי דפשיטא דנאמן אלא כלומר שאין ברצון אומר בענין דמשוי נפשיה רשעא וא"ת דהשתא משמע דנרצע לרצונו פסול לעדות ונפרק זה צורר (סנהדרין דף ט"ו): איכא למ"ד דחשוד על העריות כשר לעדות וי"ל דהתם בחשוד שהוא פריץ וממייחד עם העריות ולא ודאי צא על הערוה כדפי' התם בקונטרס ומאן דפריך התם עני מרי ארבעים ככתפיה וכשר היינו משום דמלקין על לא טובה השמועה וא"ת וכי ודאי צא על הערוה אמאי פסול הא רשע דחמס צעינן שיהא רע

גולן דדבריהם. כמו מפרמי יונים ומשחק בקוביא דתנן (ר"ה דף כב), כל העדות שאין האשה כשרה לה אף הן אינם כשרים ועלה אמר רב מנשה זאת אומרת גולן דדבריהם כו': רבא פליג עליה דרב יוסף ואמר אפי' אמר פלוני רצעני לרצוני הוא ואחר מלטרף להורג לרובע דכיון שזה מתכוין לעדות נאמן הוא אצל חברו ואין נאמן על עצמו ממנה שאמר לרצוני לחדש קרוב אצל עצמו וקרוב פסול לעדות זין לטובה זין לרעה הלכך אינו נעשה רשע בעדות עצמו: ואין אדם משים את (ט) עדותו עדות אצל עצמו ליעשות רשע. והא דקיי"ל (ב"מ דף ג'): הודאת פיו כמאה עדים דמי הנ"מ לממונה אצל לקנסא ולעושה מלקות וליפסול לא: **ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן**. הלכך אפילו רשע נאמן ואנא לית לי דרצ נמשיא דלמור הא דדברי תורה באומר אני הייתי עם הורגיו (ו) והתניא (ז) אמרו לו לרבי יהודה מעשה בלסמים אחד שיצא ליהרג במגיות קפוטקיא ואמר להם לבו אמרו לה לאשת שמעון בן כהן אני הרגתי את בעלה בכניסתי ללוד ואמרו לה בכניסתו ללוד והשיאו את אשתו אמר להם (ז) משם ראה (ח) באומר אני הייתי עם הורגיו והא לסמים קתני שנתפס ע"י לסמיות והא יצא ליהרג קתני בי דינא דעובדי כוכבים דלא דייקי וקטלי: **מתני'** החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי לא ישאנה (ט) מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד: **גמ'** הא התירה ישאנה במאי עסקינן אילימא בחד חד מי מצי מתיר והאמר (רב אמר) ר' חייא בר אבין אמר רב עמרם יתנא התרת נדרים בשלשה ואלא בתלתא מי חשידי והתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין לעולם בחד (וכדאמר רב חסדא אמר ר' יוחנן הביחיד מומחה והכא נמי ביחיד מומחה: מיאנה או שחלצה וכו': טעמא דב"ד הא בתרי לא מ"ש מהא (ט) דתנן עדים החתומים על שדה מקח יועל גט אשה לא חשו חכמים לדבר זה היא גופה קמשמע לן לאפוקי ממ"ד מיאון ב' בפני שנים קמשמע לן מיאון ב' איבעיא

תוס' חד מקמאי

מוציא: אמר רב מנשה גולן דדבריהם כשר לעדות הא דדברי תורה פסול לעדות אשה: הא דתנן החכם שאסר את האשה בנדר לא ישאנה וק"ל ביחיד מומחה ולפום הכי אמ התירה ישאנה אבל בתלתא אפילו אסור ישאנה משום שהם ב"ד ובכבודות פרק על פסולי המקורשים דבי אמרי הפרת נדרים במשפט הדיוטות במקום שאין שם מומחה ורבי יהודה ה"ל החכם ואחד מהם חכם וליה הלכתא כותיה ומקשינן התם ככלל דהנין כל דהו ומשנינן דמספרי להו וסברי: גריסין בשלהי נדרים הדיא איתתא וכל יומא דמשפט מקרימא ומשיא לבדא יומא חד איתתא ליה מיא למשאה איל הא מילתא לא הוה האידנא א"ל א"כ חד מהני נכרים דהוה הכא אמר ר"ע עיניה נהנה באחר וכו':

מוסף רש"י

אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע. אין אדם נפסל לעדות והלכתא פ"י, הודאת פיו, אצל עצמו הלכך אין אדם יכול לטעו עצמו על רשע, כלומר על עדות עצמו אינו נעשה רשע, שהרי מורה פסלה קרוב נעשה, והכרי הריבוע דפלגינן דיבורא ומיימנינן ליה לגבי שטריה ולא מתימנינן ליה לגבי דידיה לפסול לעדות (סנהדרין ט) דהא אין קרוב מעיד לא לזכות ולא לחובה ואדם קרוב אצל עצמו (שם כה), משום ראייה. בתמיה (סוכה כה), מיאנה או שחלצה בפניו. אשה נפתי החכם, מותר לישאה, ואינו נחשב לומר על מנת כן המירה, מפני שהוא ב"ד. כלומר שלא הוא היה לגדו של אלה בית דין שלשה היו עם (בבבבבות א) כלומר לא יחד הוא עם דינמא בשבילו נתקין, שהרי ב"ד היה עם ואין ב"ד פסות משלה (לקטו א), ביחיד מומחה. זקן בנדרת, כלומר רב מוכה (רשב"ם ב"ב ע"ב), עדים החתומים כו' לא חשו חכמים ליבד זה. מאחר שמכיון חתמתן לא חשו לומר שקר חתמו (גיטין טו), הגטעין חשוד, כלומר טעונים עליו דברי געו (ועי' ב"ד).

גליון הש"ס

גמ' והאמר (רב) א"ר בר אבין. ז"ל (נדבן) סדר הדיעות בחקנתא לוד כו'. תוס' ד"ה ליבאר רב יוסף דאמר ב"ה תיבה דהבא וכו'. עין משנת רש"י חלק י"ד סו"ט נ"ד:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה כנס מהו שיצא לחכם ואמתיא גמ קא"ל וכו' הרגשו כ"ו וכו'. אצל רש"י כתב דלא קאי רק על מתני' וזו ע"ה חכם וכו' ברא"ש להדיא וכו' בתוספתא וע"ז (ועמ"ש רבינו צ"ח) ע"ה סימן י"ד ס"ק ב': [ב] תוס' ד"ה לא כו' מ"מ צ"ע יתחקק. ג"כ אצל נטעם הירושלמי ר"ל דאף לפתולה מותר ואין כאן שהיא דלא"ל ל"ל שאין שנים כו' אפילו בשביל שיהיה כמו מנתק ומש"ש (ע"ש בס"ק ה':)

תוספות ישנים

א) ועי"ל דשמי הכא שיש לנו לומר פלגינן דיבורא דשחלצה פלוגי רצעני מעשה נהרג הרובע בין לאוסרו בין לרצונו ולא יצ"ח מן לומר לאוסרו או לרצונו וא"כ כו' אמר אחרי כן לרצונו פלגינן דיבורא דמלחא דרבעו חשיבא כפי עצמה היא וכו' כחרי דבדרי אצל התם כו' אמרו אנוסים היינו אין הדיב כלום עד שפרשו אס מחמת ממון אס מחמת נפשות לכן לא שייך לחלק הדיבור שאין זה בלא זה כלום: באומר אני הייתי עם הורגיו יש גורסים כ"ף פ"י (כ"ש) [כשם] דמהני שואמרי הרגוהו כמו אס היה אומר אני הייתי עם הורגיו ואי כדאמרין גניטין באומר מעת שאני בעולם וינחא שאני מניה המשנה: (ב) ולחך פ"י ז"ל דכי צעל עלול מיהו דלא חשקינן אלא אהכס שאסר וכו' דאי קאי אטלוהו דכ"ה לעיל מאי שאל דלא חשקינן אלא בגינה ונטעמן מפקינן אף בגינה. דגם הכא אס הרגה אמת שמשקר מהאי דלאמר מת הרגתי אסורה לו מן המורה שעדיין אשת איש אלא קאי בעי אלא מחכם שאסר האשה בנדר על בעלה:

(א) כבודות י"י: סנהדרין ט: כה, (ט) [ע"י רש"י], (ז) [תוספתא פ"ד], (ח) [שנת כנס: וי"ג], (ט) [תוספתא פ"ד ע"ש], (י) לקמן קא: צבורות לא, (י) וצבורות לו: ליתא וע"ש היעב, (ח) מריס עמ: ע"ש ב"ב קב: קבל: צבורות לא, (ט) [ל' דמתיא], (י) גיטין ס, (ט) [לקמן קא: קז: א], (ט) [ערוצין ס, ב"ב ע"ג], (ט) [לעיל די: ע"ש], (ט) [סנהדרין ב, א], (ט) ע"ש שהו' רמי בר תמא, (ע) רש"ל מ"ו, (ט) מרוס על בעי העברים ממכר לג פ"י מ"ה.

גליון הש"ס

גמ' והאמר (רב) א"ר בר אבין. ז"ל (נדבן) סדר הדיעות בחקנתא לוד כו'. תוס' ד"ה ליבאר רב יוסף דאמר ב"ה תיבה דהבא וכו'. עין משנת רש"י חלק י"ד סו"ט נ"ד:

הגהות הג"ח

(א) רש"י ד"ה ואין אדם משים את עצמו רשע אין עדותו:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה כנס מהו שיצא לחכם ואמתיא גמ קא"ל וכו' הרגשו כ"ו וכו'. אצל רש"י כתב דלא קאי רק על מתני' וזו ע"ה חכם וכו' ברא"ש להדיא וכו' בתוספתא וע"ז (ועמ"ש רבינו צ"ח) ע"ה סימן י"ד ס"ק ב': [ב] תוס' ד"ה לא כו' מ"מ צ"ע יתחקק. ג"כ אצל נטעם הירושלמי ר"ל דאף לפתולה מותר ואין כאן שהיא דלא"ל ל"ל שאין שנים כו' אפילו בשביל שיהיה כמו מנתק ומש"ש (ע"ש בס"ק ה':)